

САНАА ОЮЖ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБУН
ХАБЫАТА

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 130 (8238). ♦ 1997-ыл сэтгэний 20 күн. Чэниэр. ♦ Санаата—1084 солкуобай.

● ТЫЛ — САЛАААЧЧЫГА

Дьон үлэлээх буоларын иһин

Билиги улууслуттар үлэни хааччыыа иһинэ үлэлээхтэ бэстээн тахса сых буолла. Тэриэтэбиттэр үс штаттаахпыт: директор уонна икки специалист. Кылабынай специалисттанын киһи тэриэтэбиттэн Е. Н. Никитин, салайар специалисттанын (бухгалтерия) өбүтүгэр өлөрөр бастайааннай специалисттанын солбуйан Н. Н. Седашова үлэтиилэр.

Үлэ киһиэ социальнай хараата министрствоттар кинирэр тэриэтэ. Үлэлээх уонна дьарыктаах буолууну хааччылар комитет ийымытын, «РФ нэһилиэнньэттэн дьарыктаах буолуутун туһунан» («О занятости населения РФ») дии Россияйскэй Федерация сокуулар олохуран үлэтиилэр. Киһи үлэтин сүрүн сымала-сорука — үлэти суох сымалар дьонун учуокка туруоруу, кинилэр дьарыктаах, үлэлээх буолууларын хааччыыа, консультациялары биэрин. Консультацияларга кэлэр дьон үлэтигэр ууратыллыа, штаты сарбыллыа барыа, дьон көрдөөһүн, идиэн идиэн боннуурустарыгар дуол-кыйдыаһыа ыаллар.

Кэлинтэ 10 ыйга билиги комитет иһинэ 460-ча киһи кинирон тахаста. Балартан 355 киһитэ үлэти суох дьон билимтанын регистрациялынылар. Олорутар өлөрөн баран тэриэтэлэргэр сатаан төһүбүтөх дьахталлар, үөрбөт суох өбүтүгэр омиттаах үлэтигэртэн түрүттөрөн штаты сарбыллыа түбөспүт иччэттар билиэхэ кэллэлэрэ алыа, ол курдук, 30-гар дьэри састаах 188 иччэт регистрациялына. Састаах дьон «ордук ийиллээхтэртэн бааһынай хаһаайыстыбаларына» бытарыйан тахсан коллективка сатаан кинирбөлүлэр уонна доруобуйаларын турутуун үлэти ылыл-лыбыкка, билиэхэ кэлэн учуокка тураллар. Кэлин-кэрибиттэр 10 хонук иһинэ вакансиялары була сатыыбыт, өттөн үлэ көстүбүтүгэр учуокка тураллар. Киһилэртэ үлэти суохтар штаттары дии анаар, онно 3 ыйга хамнастарын 75 бырыһыанын, 4 ыйга 60 бырыһыанын уонна хаалбыт 5 ыйга 45 бырыһыанын пособие билимтанын билимтээн ыаллар. Окуула, армин кэминтэн кэлбиттэргэ хамнас алын иккэи — 83 гын 400 солк., өттөн атыттарга эрдэтээн үлэлэрин хамнастарын кэминтээн пособие төлөлөр. Кинигэ учуокка түрбүт дьон сыл иһинэ үлэ бүт-батахтарына, эрдэ этэн аһарылабыт сокуон ыстатыйа-тынан, учуоттан үбүлэллэр. Ити киһиэ 6 ый буол-лан баран хат кэлэн эмэ туруохтарын сөн. Билиэхэ учуокка туруулабыт кэм үлэ ыстатыйа кинирэр.

«Нуойаан» хаһаайыстыбага

Мырала Д. Н. Дычковскай соххо сараттан сүө-хүсэ үлэтир. Оттон хаһаайыстыбалар бытарыйы-лараттан, ол өбүтэр 1993 сылына, иккэ буолан туспу бааһынайынан барытара. «Нуойааннар» биэр тра-ктордаахтарын В. В. Савини үлэлэтэр. Валерий Васи-левич сөһүнэ тухары тракторист, «мүт-мэстич ки-һи. Оттон Дмитрий Николаевич, хаһаайыстыбаны са-лайарын тэмэ, ааттаах маанылыгыт. Тобо да дьобус буоллаллар, инах сүөхүдөрө 32 тобо, итинтэн 16 ма-нына, сымсылара 10-та. Бу—бааһынайынан барыт бэс сымаларыгар тарымит сүөхүдөр-байдары.

Сыдыан ахсын 50 тонна оту бэлэмниилэр. Бу сыл-ларга 77 тонна үтүу туттардылар. Ити байа ис ала-дийыттын толуммуттарын таһынан, Тыһынаах ийаа-һынынан 9 тонна ити туттардылар. Мөчүрөт ийа-рыгар сайыллыка тахсаллар. Оһон иккэ хаһаайысты-балартан ордук үтүу-иһи ыаллар. Мөчүрөтүгэр «си-ри-уоту батыаа сымдыах үлэлэһин»—бу хаһаайыстыба биэр уратыта. Иккэиһин, ийынан өттүгэр сүөхүтү дьэлтэригэ, киниттэн ылыллар бородуусууһуна элбэ-тигэ сорукууадылар.

Дмитрий Николаевич киһилэ кинир көккүлээх, тарбахха баттарар үлэлэтэ. Эдэр киһи үлэти-ханына өссө ийигэр тулар. Киһини биэр ийэлээхтэрэ улуус-

Кэлинкэрибиттэр үлэ, үөрэх мөстэлэрин тэриэтэлэргэ көрдүүбүт. Хаһа, туох мөстө баарын улуус хаһа-йыт иһинэ бэлтэһөн алыыт.

Бу 10 ый түмүгүнэ 91 киһи билиги көмбүтүнэ үлэ булдулар, онтон 12-та—иччэттар. 193 киһини үөрэхтэргэ, куустарга ыыттыбыт. Туох да идэти, үлэ ыстатыйа суох иччэттар билиги улууслут киһигэр баар «Арчы» үөрэтэр-үлэлэтэр комбинатка направи-ллыа баран үөрөннөлөр. «Арчы» биһирдин-биһетти ийдеах барыта 9 курсу биэрэр. Маһа таһынан үө-рөннөлүлэр сайыагы сымаланыларын тэриетигэ үлэ барар. Н. Г. Макаров сөһүннэтиллэах «Тойтоон» ба-аһынай хаһаайыстыбаларыгар сыстан үлэтир өлөрү-нэ дуогабарынан 20 мөл. солк. суумалаах үлэ он-тоһулунна. «Кустук» өрө республикатаагы экологиче-скэй ааарыын бааһа сымардыллыытыгар 40 мөл. солк. суумалаах үлэ дуогабарынан төлөрүлүннэ. То-лоһо специалисттар өлөрөр дьаһаларын туһуу, улуус-саны туһуураа өлөрүү үлэлэрэ ыытыллынылар.

Ааспыт 1995—1996 сылыгарта улуустаагы үлэни хааччыыа киһинтэн өһин үлэ мөстөтин таһаарач-чыларга биһирдин сыллаах бырыһыанынаах уонсайа 1 млрд. 490 мөл. солк. суумалаах кредиттэр бири-либиттэрэ. Холбоор, Чурапчытаагы алыаһы кыры-лымыр завод 240 мөл. солк. кредити бэйэтин бааһы-н бөдөрөгүтүгэр ылан баран кэминтэр төһүрдө. «Ха-даар» таһаарыстыба, «Дас» («Дыдаа и сыновья») ХЭТ 50-нуу мөл. солк. ылыттарын төһүрдүлэр. Ма-һа таһынан ийэти иһетэрин биэрэ иһин тэриэтэлэр бааллар. Ол курдук, «Кыһы» ХЭТ 28 үлэ мөстөтин тэриетигэр 250 мөл., «Кычалыкы» бааһынай хаһа-йыстыбата 110 мөл., «Күнөө» КН 50 мөл., «Мугудай-Даймонд» АО алыаһы кырылымырга туттуулар тех-нической инструментагы буларыгар 200 мөл. солк. суумалаах кредиттэри ылан барылар бүтүгүгэ дьэ-ри төһүгүгэр алыттар. Бу тэриэтэлэр иһетэрин сыл бүтүгэр дьэри аахсалларын ирдэбит.

Бэйэбит кулуи тутар ыйтан «Арчы» үөрэтэр-үлэлэ-тэр комбинатка үөрөнэр өлөрүгэ стипендияларын уонна үлэти суохтарга пособиеларын 620 мөл. солк. биэрэр иһетэхпит. Оттон тэриэтэлэртэн алар өһинтэ—719 мөл. солк. Бу сууманы хардарыта аахсалыан быһаарсарга үлэлэһибит.

Н. ШЕСТАКОВ,

улуустаагы үлэни хааччыыа киһини директора.

ка бэлэтэлэр тыа хаһаайыстыбатын күнүгэр деле-гацияны таһыттарга түбөспүтэ буолбатах.

А. МАКАРОВ,
хаһаат общ. кэрр.

САГА КУРАТ БЫРААҤЫНЬЫГА

ПОКРОВСКАЯ. Сэтгэний 15-16 күнүгэр маһа бөһүдэни Покровскай куоракка уларытан тэриетигэ аааһаах үөрүү-мөтүү буолла. Оһон СР Президең М. Николаев, СР Правительствотын Председатели баста-ны солбуйааччы С. Назаров, республика куоратты-рыттан уонна улуустарыттан ийэллүттэр кытылыны ылылар.

СНА.

ИНИКИГЭ ЭРЭДЛЭЭХ ТӨНҮННҮБҮТ

Сэтгэний 8-9 күнүгэр Таатта улуусу маһ тар-дыһыттар аһаһа туһуна Чымпыаһы бөһүдэлэр буолан ааста. Республика биллэр маһ тардыһаач-чылардаах улуус бу күрэхтэһиттэргэ 60-ча спорт-смен кытына. Састаан да хууһаах. Ол курдук, спорт бу күрүкүгэр республика чемпиоһуна, призера Семең Хатылаев, Роман Романов, Петр Стреланинскэй, Дмитрий Попов, Афанасей Жуаларов уо.д.а. кыты-нылар.

ПРЕЗИДЕНТ ТЫА ДЬОНУН ИИТИМНЬИ БУОЛАР САНААТТАН БОСХОЛОНОРГО ЫҢЫРДА

ДЬОКУУСКАЯ. Сэтгэний 15 күнүгэр Опера уонна балет государственнай театрыгар агропромышленнай комплекс проблемаларыгар аааһаах республикатаагы сүбэ муһыах буолла.

Тыа хаһаайыстыбатын күнүгэр кытылылаахтара, Правительство чилиһинэ, улуустар дьаһалтыларын баһылыктара, аграрий-учеһаадар, предпринимател-лэр уонна салаа ветераннара СР Правительствотын Председатели солбуйааччы Егор Борисов тыа сир-тигэр реформа хаһаытын, агропромышленнай комплекс проблемаларын уонна рынок усулуобуйатыгар тыа хаһаайыстыбатын производствотын реструктуризация-лааһын туһунан дьаһалатын иһиттилэр. Кэһетигэ тыа эһинт фермердэр уонна коллективнай предри-иһтар үлэлэттэрэ—Посиф Брыталов (Маһа-Хаһа-лаа), Иван Чичахов (Уһаа Булуу), Данил Афанас-ев (Таатта), Тимофей Иванов (Булуу) уо. д. а. тыа сиртэр бэс билан араас күрүгэ баар буолбутун, хаһаытын буолуу санаата күүһүрэн иһэрин, тыа ха-һаайыстыбатын бородуусууларын өһүгүн таһа-рааччылар улам-улам булугас-талытаа буолан ийэл-лэрин төһүбүдөөн бэлэтэтиилэр.

Сүбэ муһыааха СР Президең М. Николаев улахан эһинт өһүгүгэ. Киһи Тыа хаһаайыстыбатын күнү-гэ да, соторуаһыта буолбут Арытка күнүгэр да дьаһалыи баһылыга-майгыга баралларын төһүгэ-лоон бэлэтэһэ. Быһаһаһалар, «төгүрүк остуоллар», министрстволарга уонна Правительствода буолбут көрүһүлэр туһаһаах буоллулар. Тыа хаһаайыстыба-тын таһаарыа өһүгүн таһаараччылары государ-ство өһөһүгүн туһууан кэһиниһтэр Президент иһи-мни буолар санааттан босхолоһорго уонна тыа сир-тигэр революция иһинтэри менталитеттарын — бэйэ күүһүтэр эрэ эһиниһи чөлүгэр түһүрөр мааһаһаһын өссө төһүгэ санаатта. Государство өттүгүн быһаһы көһө мааһа уонна баар да буолуога, ол эрээри бы-һаһы харчыһа буолуу сүбэ. Государство өһөһүгүн механисмын уларытааһа, сана көдүүтөһөх кө-рүһүгэр көрдүөххэ мааһа. М. Николаев сир өһүгүн-нү төрдүгүн туһууһу уонна тыа сиртэр үрдүк технологияны күүһө кэллэрини бастагы учары-таах соруу билимтанын ааттаата. Иһини сибэһэһтэн, киһи быһаарыллыаһаах быһаһы дьаһаллары бэ-лэтэһэ.

Михаил Николаев үөрүүлээх баһылыга-майгыга агропромышленнай комплекс, хаһаайыстыбалар сала-һааччыларыгар, специалисттарга государство маһаа-даларын туттарда.

«СР УЧААСТАГЫН АРЕНДАЛААҤЫН ТУҢУНАН» СОКУОН БАРЫЛА БАСТАКЫ ХАҤЫГА ЫЛЫЛЫҢА

ДЬОКУУСКАЯ. Государственной Муһыах (Иа Тү-мэ) Бөрөһтиһиталарын палатыта сэтгэний 6 күнү-гэр «СР учаһастагы арендалааһын туһунан» респу-блика сокуонун барытын бастагы ааһыта ылына. Ити сокуон барыла сир арендалааһын үөһөһини, уларыһаһын уонна тохтоһуһун, аренда бөһүдэ-ни уонна арендааһыгы быһаһын уонна эһөһиниһин, дуогабарына не хоһоһун, аренда быһаһын көмүсөһини маһаһаһын уо. д. а. республика сиртэр-уотугар сир учаһастагы арендалааһыгэ үөһүгэр боннууоста-ры сүрүнүүр.

16 ыстатыйалаах сокуон барытын 6-с ыстатыйаты-гар, биһаһыгы ылыаһа, юридической быһаһаах тэриэтэлэр уонна биһирдэлээн дьон, ол иһинтэр онук гражданаһа, сир учаһастагы арендаһы бөһүдэ-торо быһаарылар. Ити 5 сылга дьэри ийэлэс бө-дүөхтөөххө уонна 49 сылга дьэри уһун бөдүөхтөө-хх араарылар. Биһирдэлээн дьон уһун бөдүөххө сир учаһастагы биһаһа көмүгэ төһүбүрдээх туһаны-ны алаһалар, өттөн юридической быһаһаах тэриэтэ-лэр иһинтэ онук биһирдэлээн дьоннор уонна юри-дической быһаһаах тэриэтэлэрэ — конкурс эбэтэр аукцион эрэ түмүгүнэ.

СНА.

Билиги улууслут эдэрдэри бородуһаһа сымалы туһуна 4 спортсмен кытыһаарда. Үлүгэй түмүгү Хатылыттан Вячеслав Лонгинов 68 кг тардыһаах сит-тистэ. Киһи маһтар Петр Стрекаловскэй киһинтэн иккэ мөһтэргэ таһыста. 70 кг дьэри абсолютнай чем-пион латын быдыһыһаа эһэ ити спортсменга эрэ сөһүрүттарда. Маһааха билиһ уолбут маһтары иккэ түһүмэххэ ийыһаһыһаар биһирдэти кыһа сымды-быта ийыһаһа эрдэ үөһэтэр.

74 кг ийыһаһааһа тардыһаһаһаһа 17 саа-таах ЧПУ бастагы курсун суудена Сергей Смирнов үһү мөһтэни ылан, иккэһиллэх спортсмен буоларын көрдөрдө.

Н. ОКОНЕННИКОВ,

СЫЙПАРА ТЫЛЫНАН

XXX

С. МАРШИМОВА.

